

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 9
van **MIEKE SCHAUVLIEGE**
datum: 5 juli 2019

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Legionella - Uitbraak in de Gentse kanaalzone

Ik diende eerder vandaag een schriftelijke vraag in over de preventie van een legionella-uitbraak (schriftelijke vraag nr. 8). Met voorliggende vraag ga ik dieper in op de situatie in de Gentse kanaalzone.

De legionella-uitbraak in de Gentse kanaalzone maakte in totaal 32 slachtoffers, waarvan 2 dodelijke. We kunnen hier dus spreken van een milieuramp met verstrekkende gevolgen voor de volksgezondheid.

Er werden onmiddellijk waterstaalnamen gedaan in 17 koeltorens in en rond de Gentse haven, o.a. door het Provinciaal Centrum Milieu-onderzoek (9 en 10 mei). Ook andere bedrijven met een koeltoren of sproei-installatie in de buurt van de Gentse kanaalzone werd gevraagd om stalen op te leveren. Het ging om 13 bijkomende staalnamen. Uit de staalnamen bleek het volgende:

- In 10 bedrijven werd in de stalen niets gevonden.
- In 2 bedrijven vond het labo wel groei van legionella, maar van een andere soort dan de Legionella pneumophila die de mensen in deze uitbraak heeft ziek gemaakt.
- In 5 bedrijven vond het labo wel degelijk Legionella pneumophila.
- Bij 3 bedrijven bleven de waarden onder de meldingswaarde (tss. 10.000 en 100.000 kve/l).
- Bij 2 bedrijven zaten de waarden boven de meldingswaarde (> 100.000 kve/l).

Uit dit onderzoek bleek duidelijk bij de 17 gecontroleerde bedrijven, er 7 waren waar een legionellahaard aangetroffen werd. Dat betekent dat in meer dan 40% van de gecontroleerde installaties Legionella gedetecteerd werd. In 2 van de 17 gecontroleerde bedrijven ging het zelfs om waarden die boven de meldingswaarde uitkwamen.

Er werden in een tweede fase nog 15 bijkomende staalnamen uitgevoerd bij andere installaties. Uit de resultaten bleek dat bij 9 bedrijven geen legionellagroei werd teruggevonden. Bij 6 bedrijven wel, maar in lage waardes minder dan 100.00 kve/l. Opnieuw bleek dat bij 40% van de gecontroleerde installaties legionellabesmetting werd vastgesteld.

De legionella-uitbraak in de Gentse Kanaalzone, en de opvolging van de afdeling Toezicht Volksgezondheid, maakt dat we een beperkte steekproef hebben van legionellastaalnamen. Van de in totaal 32 gecontroleerde installaties (in twee fases)

bleken er in 13 installaties broeihaarden van legionella aanwezig te zijn. Dat komt overeen met 40% van de gecontroleerde installaties.

Deze bevindingen nopen tot een ernstige evaluatie van het risicobeheer voor legionella-uitbraken.

1. Bij twee bedrijven werd de meldingsdrempel van 100.000 kve/l overschreden.

Werden alle maatregelen, zoals opgenomen in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de preventie van de veteranenziekte op publiek toegankelijke plaatsen of "het Legionellabesluit" (2007), conform de artikel 9 van de betreffende regelgeving uitgevoerd? Met andere woorden, hebben de twee bedrijven hun verantwoordelijkheid genomen om deze uitbraak te vermijden?

2. Bij elf andere installaties werden broeihaarden van legionella gemeten die onder de drempelwaarden bleven.

Hebben deze bedrijven alle maatregelen, zoals opgenomen in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de preventie van de veteranenziekte op publiek toegankelijke plaatsen of "het Legionellabesluit" (2007), conform de artikel 9 van de betreffende regelgeving uitgevoerd? Met andere woorden, hebben deze bedrijven hun verantwoordelijkheid genomen om deze uitbraak te vermijden?

3. Zijn er naast waterstalen ook luchtstalen genomen in de risico-zone, om zo inzicht te krijgen in de concentratie legionellabacteriën in de lucht kort na de uitbraak?
4. Hoe verklaart de minister dat er bij de legionella-uitbraak bij 13 van de 32 afgenomen stalen een legionella-activiteit aanwezig was? Valt zo'n resultaat bij de te verwachte uitkomsten? Of wijst dit toch op een lacune in de handhaving?

ANTWOORD

op vraag nr. 9 van 5 juli 2019

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. Artikel 9 van het legionellabesluit (2007) verwijst naar maatregelen voor watervoorzieningen – het betreft hier sanitaire installaties en niet koeltorens. De staalnames bij de betrokken bedrijven n.a.v. de legionellacluster Gent-Evergem handelden over koeltorens. Deze worden niet gevat door artikel 9. De koeltorens vallen onder afdeling II van het besluit, artikels 22 tot 29 en zijn opgesplitst in 3 verschillende types.

Momenteel is de legionellose uitbraak in de Gentse kanaalzone voorwerp van een gerechtelijk onderzoek. De resultaten van het brononderzoek dat het Agentschap Zorg en Gezondheid uitvoerde in het kader van de volksgezondheid maken hiervan deel uit. De door u opgevraagde informatie valt onder het geheim van het onderzoek. Hiervoor moet ik u doorverwijzen naar de onderzoeksrechter die het dossier behandelt.

2. Artikel 9 van het Legionellabesluit (2007) verwijst naar maatregelen voor watervoorzieningen – dit zijn sanitaire installaties. De staalnames bij de betrokken bedrijven n.a.v. de legionellacluster Gent-Evergem handelden over koeltorens. Deze worden niet gevat door artikel 9. De koeltorens vallen onder afdeling II van het besluit, artikels 22 tot 29 en zijn opgesplitst in 3 verschillende types.

Momenteel is de legionellose uitbraak in de Gentse kanaalzone voorwerp van een gerechtelijk onderzoek. De resultaten van het brononderzoek dat het Agentschap Zorg en Gezondheid uitvoerde in het kader van de volksgezondheid maken hiervan deel uit. De door u opgevraagde informatie valt onder het geheim van het onderzoek. Hiervoor moet ik u doorverwijzen naar de onderzoeksrechter die het dossier behandelt.

3. Het Agentschap Zorg en Gezondheid heeft geen luchtstalen genomen. In openlucht met een koeltoren als vermoedelijke bron zijn luchtstalen niet voldoende wetenschappelijk onderbouwd. Een concentratie aan legionellakiemen per kubieke meter (m^3) lucht is afhankelijk van de concentratie aan waterdroplets (aerosol) in die m^3 lucht. Die is op zijn beurt weer afhankelijk van de meteocondities en de momentane bedrijfsomstandigheden van de bron, i.c. de koeltoren. Stel dat je deze info kan achterhalen voor de periode van 1 tot 19 dagen vooraleer de eerste klachten van de respectievelijke patiënten optraden (want dit is de theoretische termijn die een link legt tussen met legionella belaste aerosol en blootstelling), dan nog moet je rekening houden met het feit dat er voor legionella geen ziektemakende concentratie in aerosol in de omgevingslucht beschreven is in de wetenschappelijke literatuur, m.a.w. er is tot nog toe geen eenduidige dosis-effectrelatie.
4. Het agentschap heeft wel vrij snel in samenspraak met enkele modelleringsspecialisten van de VITO en gegeven de meteodata van de VMM, een nauwe bronzone kunnen afbakenen. Deze werd volledig uitgekamd – met de u bekende resultaten als gevolg. In totaal gaat het om 192 stalen genomen in opdracht van het agentschap Zorg en Gezondheid sinds mei 2019 in 32 bedrijven. Tevens werden er 404 stalen opgevraagd bij de bedrijven in de Gentse Kanaalzone, waarvan 113 stalen uit 2019 waarbij er geen overschrijdingen waren van de meldingsdrempel. Op een totaal van 596 verwerkte staalnameresultaten zijn er 13 positief gevonden boven de meldingsdrempel of 2 %. In dit onderzoek worden nog steeds navolgende stalen genomen bij enkele bedrijven die door het Agentschap Zorg en Gezondheid onder verhoogd toezicht worden opgevolgd. Legionella is aanwezig, of heeft toch grote kans op aanwezig te zijn, in elk

watersysteem. Dit is niet uit te sluiten. Het is zaak om de groei van legionella continu in te perken tot aanvaardbare hoeveelheden; het is pas bij een ongecontroleerde groei van *Legionella* spp. met aanhoudende waarden boven de 100.000 KVE/l dat men aanneemt dat er een verhoogd risico is. Onze wetgeving vraagt al om corrigerende maatregelen vanaf 10.000 KVE/l. Uit het nog lopende onderzoek blijkt voorlopig dat van de onderzochte bedrijven in de Gentse kanaalzone was er 9% (of 3 bedrijven) met een staal boven de meldingsdrempel (>100.000 KVE/L), van de 596 verwerkte staalnameresultaten in deze zone sinds mei 2017 komt dit overeen met 2 % (of 13 stalen). Hierbij is nog op te merken dat inrichtingen geen rapportageplicht hebben van staalnames, dus dat de noemer van het totaal aantal stalen in de Gentse kanaalzone zeer waarschijnlijk nog groter is dan het aantal ons gekende stalen.